

BLUŻNIERSTWO (377) *sb n*

bluźnierstwo (345), **bluźnirstwo** (30), **bluźnierzstwo** (2); bluźnierstwo *SeklKat* (4), *MurzHist*, *MurzNT* (4), *LibMal*, *KrowObr* (131), *Leop* (3), *OrzList* (4), *BibRadz* (10), *OrzRozm* (8), *BielKron*, *GrzegRóżn* (6), *KochZg*, *Mącz* (4), *OrzQuin* (12), *BiałKat* (3), *WujJud* (14), *WujJudConf*, *BudBib* (3), *BudNT* (8), *SkarJedn* (4), *KochPs* (3), *SkarŻyw* (9), *NiemObr* (4), *GórnRozm*, *ReszPrz* (9), *ReszList*, *ArtKanc*, *Calep*, *GrabowSet*, *LatHar* (6), *WujNT* (62), *SarnStat*, *SiebRozmyśl*, *PowodPr* (10), *SkarKaz* (2), *SkarKazSej*; bluźnirstwo *KromRozm I*, *LubPs* (8), *SarnUzn* (2), *RejPos*, *RejZwierc*, *RejPosWstaw*; bluźnierstwo : bluźnirstwo *RejAp* (1 : 16); bluźnierstwo : bluźnierzstwo *CzechEp* (8 : 2).

-l- (368), -ł-(9). -z- (212), -ź- (165).

-é- (21), -e- (5); -é- *KochZg*, *OrzQuin* (12), *BiałKat* (3), *KochPs* (3), *SarnStat*; -e- *MurzHist*, *SiebRozmyśl*; -é- : -e- *MurzNT* (1 : 3); o jasne.

sg *N* bluźnierstwo (92). ◇ *G* bluźnierstwa (56). ◇ *D* bluźnierstwu (3). ◇ *A* bluźnierstwo (41). ◇ *I* bluźnierstwem (8); -em (1), -(e)m (7). ◇ *L* bluźnierstwie (2). ◇ *pl N* bluźnierstwa (91). ◇ *G* bluźnierstw (16). ◇ *D* bluźnierstw(o)m (1). ◇ *A* bluźnierstwa (53). ◇ *I* bluźnierstwy (10), bluźnierstwami (1) *CzechEp*. ◇ *L* bluźnierstwach (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

Słowa lub postępowanie znieważające Boga lub świętych; ubliżanie temu, co dotyczy religii i wiary; o błędzeniu w rzeczach wiary, o głoszeniu fałszywej nauki religijnej; u protestantów o modlitwach katolickich do świętych; blasphemia Mącz, Calep, Cn; calumnia, maledicentia, maledictum Mącz; sacrilega obtrectatio, impietas verborum Cn (377) : SeklKat F3, F3v; KromRozm I G4v; MurzNT 123v [2 r.], 233v; LibMal 1554/188; LubPs F, H2 marg, I3v marg, I4 marg, O (7); Ale kto może ty wzyfłtki bluźnierftwá wypifác/ kthorych tám w tym Zołtarzu tenże óciec kłamcá Dyabeł náfiál. KrowObr 155v, 67v, 68v, 73, 79v, 84 (70); Leop Ps 73/22, Apoc 13/5; OrzList e2, h2 [2 r.]; BibRadz Iob 20/29, Is 37 arg [2 r.], 451 marg, 1.Mach 7 arg (9); do tego Seymu przyfłżego Piotrkowfkiego/ ócierpiál nam Bog bluźnierftwá wielkie OrzRozm G2, D, G2, G3, M3 [2 r.], M4v (7); BielKron 464; GrzegRóżn E2, E3v [2 r.], E3v, E4, I4; KochZg A2; Mącz 25d, 84b, 205c [2 r.]; Bywałem ná wielkich Kazániach Domowych teraz w Wárfzawie v niektórym Páná ná kthorych od Káznodzieie iego niceś nie fłyfzał infzégó/ iedno to/ Iż Papiéż iefł Antykryft/ á Káplani iego Bálwochwálcy/ á Wiárá Rzymfka bluźnierftwo. OrzQuin Kv, C4, N4v [3 r.], O, Y4, Z (10); RejAp 21, 104, 105v, 107, 107v (9); SarnUzn, E3; RejPos 259; BiałKat 51, 298v; WujJud A6, 65, 134, 137v, 217v [2 r.] (11); BudBib 2.Esdr 9/16, Agg 2/8; BudNT Mar 2/7, Ioann 10/33, Apoc 13/5; Bluźnierftwo fzczeré w vfciech twych pánuie/ Ięzyk zdrádlivy fortéle knuie. KochPs 75, 22; SkarŻyw 57, 257, 293, 390; CzechEp 54, 126, 172, 312; NiemObr 33, 44, 153; ReszPrz 34, 58, 68, 80; ReszList 192; ArtKanc E9; Calep 133a; GrabowSet Vv; LatHar 113, 695, 700, 725 marg; tedyc nieznośne bluźnierftwo iefł/ namiáfłtká Páná Chriřtułowego czyniç Antychriřtem. WujNT 104, 6 przedm, 35 przedm, 5, 44 marg, Matth 26/65 (33); SiebRozmyśl C2; PowodPr 21, 35, 36; SkarKaz 549a; SkarKazSej 684b.

bluźnierstwo kogo, czego (6); *RejAp* 141 v; Przetotho tu s kxiąg wálznych włafnych/ vkażę niektore bluźnierftwá imieniá Pánfkiego *KrowObr* 147v, 147v; *WujNT Matth* 12/31, s. 51; *PowodPr* 12.

blużnierstwo do kogo, czego (25): Do Drzewá blużnierftwo. Day Boże/ áby przez żywego Drzewá zapláthę/ wietzne dziedzichtwojmy otrzymáli. KrowObr 172v; Do Floryáná y infzych blużnierftwá. KrowObr 172v, 174, 175, [246v], [247] (25).

blużnierstwo ku komu (1): Y [zwierz] otworzył gębę fwoię ná blużniérftwo ku Bogu BudNT Apoc 13/6.

blużnierstwo (na)przeciw(ko) komu, czemu (33): KrowObr 57v, 58v, 67v, 79v, 109v (9); BibRadz 4.Reg 18 arg; RejAp 107v, 197; RejZwierz [28v]; WujJud A5v, 69v; Są bowiem przeciwko Pánu Bogu blużnirftwá RejPosWstaw [110³]v; CzechEp 37, 54, 145; NiemObr 102; WujNT s. 35, 50, 51, 57, Apoc 13/6 (10); PowodPr 33 [3 r.]. Cf Szeregi.

blużnierstwo na kogo, co (6): SkarŻyw 299; BudNT Matth 12/31; SkarJedn A4; gdzie czekáli od niego Zydowie zwykłego blużnierftwá ná Chryftuła. SkarŻyw 82, 389; ReszPrz 73; PowodPr 38.

blużnierstwo o kim, czym (10): O Mikołáiu Świętym blużnierftwá na Mfzy. KrowObr 171, 145v, 168v, 171v, 172v, 175 (10).

Ze zdaniem dopełnieniowym (2): KALVVIN. Bluznierftwo iego/ żeby męká Chriřtułowá nie byłá dořtáteczna WujNT Zzzzzv, Zzzzzv.

W połączeniach szeregowych (3): Takać to będzie ípráwá/ iáka y tá byłá nieprawdy/ potwarzy/ kłámtwá/ blużnierftwá/ řzaleńftwá/ nieumieiętności á złości pełna. WujJud 243v; Druga/ iż miał być niewřtydliwey twarzy/ [...] co fię/ [...] do blużnierftwá y do potwarzy y zlorzecenńftwá/ beřpiecznie řcięgáć [...] może. CzechEp [381]; Col 3/8.

W charakterystycznych połączeniach: blużnierstwo haniebne (8), sakramentarskie (2), srogie (4), sromotne (2).

Wyrażenia: »blużnierstwo heretyckie; heretyckie blużnierstwo (3 : 1)«: Wyrwáliřmy/ powiáda/ z pářczęki lwiey kořcioł nowy Cárogrocki/ Heretyckimi blużnierftwy podkopány. SkarJedn 179, 391; SkarŻyw 2; WujNT 39 marg.

»imię blużnierstwa« (5): Leop Apoc 13/1; RejAp 105; y widziałem źwierz zmorzá wychodzący/ máiácy głow řiedm/ [...] á ná głowach iego imię blużnierftwá. BudNT Apoc 13/1; WujNT Apoc 13/1, 17/3.

»papieskie blużniérstwa; blużnierstwa papieskie« (2 : 1): Papieskie w Kwietną niedzielę bluznierftwá. KrowObr [255]v, 168 [2 r.].

»przezwiska blużnirstwa«: Y vyrzałem niewiářtę fiedzącą ná beřtiewy zoltey/ nápełnionej przezwiřk blużnirřthwá RejAp 140.

Szeregi: »(fařsz, (fařszerstwo), zdrada, jad) (i) blużnierstwo (i) bařwochwalstwo; bařwochwalstwo (błáđ) i blużnierstwo« (5 : 5): KrowObr B3v, 53v, 166v, 170; SarnUzn H3v; WujJudConf 243; SkarJedn 285; te korzenie tey to Lutherřkiey albo kácerřkiey wiáry/ mogá ich fařřz/ zdráđę/ iad/ blużnierftwá/ bařwochwáľftwá/ iářnie pokázáć ReszPrz 54; WujNT 750, 760 marg.

»błáđ i blużnierstwo; blużnierstwo a błáđ« (5 : 1): gdyź tho o pánu Bogu mówić hániebny błáđ y blużniérftwo ieřt. BiaľKat 216; WujJud A5v; CzechEp 145, 173; WujNT 167, 602.

»chuła albo bluźnierstwo«: podać mi Ruŕkie ksiąŕki raczył/ [...] w ktorych nas z ohidzenia Grekow/ Heretykami y chulę (iáko Słowieńŕkim ięzykiem mowią) ábo bluznierftwo ná Ducha S: mowiacemi zowią *SkarJedn* A4.

»(nie tylko) grzech i (a, ale) bluźnierstwo« (6): *OrzQuin* Z3v; *BudNT Matth* 12/30, *Mar* 3/28; *WujNT Matth* 12/31, *Mar* 3/28; nietylko grzech, ále y bluźnierftwo wielkie íest, nádáremno brác Imię Bożę *SarnStat* 710.

»kacerstwo a (to jest) bluźnierstwo« (3): *OrzQuin* I4; Kthorego kácerftwá a bluźnierftwá przeciwko Máyeŕtatowi Syná Bożego iuż y v nas w Polŕzcze doŕyć ŕie namnożyło *RejAp* 197; *PowodPr* 14.

»krzywoprzysięstwo (krzywe przysięgi), (i) bluźnierstwo« (2): Prze ich krzywę przysięgi/ y bluźnierftwo żywę/ Wyniŕcz ie w gniewie ŕwoim *KochPs* 86; *GórnRozm* D.

»bluźnierstwo i matactwo« (2): A zá tákowe bluznierŕthwo y mátactwo/ ná vbogich y proŕthych ludziách/ y wdowách/ pieniądze wyłudzáli. *KrowObr* 124v, 147.

»natrząsanie i bluźnierstwo«: Widzenie vćierpiáło w pláczu: Słyŕzenie w nátrżálaniu y bluznierftwách *LatHar* 679.

»nauki dyjabelskie i bluźnierstwa; bluźnierstwa i nauki dyjabelskie« (2): Przypomionę íesztze drugie náuki Dyabelŕkie y bluźnierftwá okrutne o Dominiku Mnichu *KrowObr* 145v, 146v.

»fałszywa nauka i bluźnierstwo«: ty księgi moię ná trzy tzęci rozdzielę/ [...] odpowiedáiąc księdu Biŕkupowi Krákowŕkiemu/ ná fáłszywą náukę y bluźnierftwá íego. *KrowObr* 2.

»niezbożność i bluźnierstwo«: káżdá ŕektá ma ŕwoy przekład Nowego teŕtámentu. [...] Nowy teŕtáment Budne⁸⁰ írodze zfałŕzowany/ [...] á Czechowicow drugi/ teyże niezbożności v bluźnierftwá pełny. *WujNT* 2 przedm.

»bluźnierstwo i odszczepieństwo«: Na ófme bluznierftwo y odŕczepieństwo/ do Rzimia. viij. cap. Chriŕtus íest ktory ŕiedzy vboga oycza *SeklKat* O4v.

»bluźnierstwo i poŕługa dyjabelska«: Co ŕwoie dziatki dáiećie/ na tákowe bluznierftwá/ y poŕlugi Dijabelŕkie/ ponieŕiećie ćięŕŕkie y ítráŕliwe brzemoná przed Sąd Boży *KrowObr* 149.

»przeklinanie i bluźnierstwo; bluźnierstwo i przeklinanie« (1 : 1): *MurzHist* 13v; Niewŕpominam tu nie inŕzych bluznierftw/ y przeklinánia Syná Bożego Páná Iezu Kryŕtá *KrowObr* 93.

»bluźnierstwo i sromocenie (sprosność)« (3): pytam/ íelli íesztze potrzebá wíęŕŕzego bluznierftwá y ŕromocenia imieniá Pánŕkie⁸⁰ íŕukác? *KrowObr* 148v; *ReszPrz* 61, 76.

»śmiałość (= *zuchwalstwo*) i bluźnierstwo«: Tych ludzi tá śmiałość y bluźnierftwo/ [...] vczyni thoż w Polŕzcze/ co y w Szwáycerzech Zwingliuŕz vczynił *OrzList* fv.

»bluźnierstwo i ŕwiętokradztwo«: Przetoż írogie íest bluźnierftwo y ŕwiętokradztwo dźííeyŕŕzych odŕczepieńcow *WujNT* 64.

»szemranie i bluźnierstwo«: Iáka íest íproŕność nyewyáry przeciw P. Bogu/ s ktorey írogie ízemránie y bluźnierftwo pochodzi. *LubPs* R6 marg.

W przén (4) : przeŕtho dáleko wíęcey przyŕtoi/ áby dźííeyŕŕzy koŕcioł Rzymŕki/ był názwán [...] matką wŕzýŕtkich złoŕci y bluznierftw/ a niŕŕli koŕciołem. *KrowObr* A3v; A íż powieda Apoŕtoł/ íż ty gory kthore widziál były pełne bluźnierftwá *RejAp* 141v, 111v, 140v.

Synonimy: bałwochwalstwo, sromocenie, złorzeczenie, złorzeczeństwo.

Cf **BLUŻNIENIE**

BZ